

УДК 657.471:625.1.03

Т. Ю. ЧАРКІНА*

*Каф. «Економіка та менеджмент», Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна, вул. Лазаряна, 2, Дніпропетровськ, Україна, 49010, тел. +38(056) 373-15-80, ел. пошта charkina@i.ua

АНАЛІЗ РИНКУ ПАСАЖИРСЬКИХ ЗАЛІЗНИЧНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Мета. Для підвищення конкурентоспроможності залізничних пасажирських перевезень необхідно дослідити та проаналізувати фактори, які безпосередньо впливають на конкурентну боротьбу на ринку транспортних послуг, визначити методи конкуренції, які можна рекомендувати пасажирському департаменту для підвищення ефективності його діяльності. **Методики.** Для проведення досліджень у роботі використовувалися методи: конкуренції, математичної статистики, математичного аналізу, статистичного групування та прийняття рішень і системний підхід. **Результати.** Для підвищення конкурентоспроможності пасажирських перевезень на сучасному транспортному ринку ПАТ «УЗ» залежно від сили конкуренції в транспортній галузі мусить використовувати одночасно такі стратегії поведінки продавця послуг: адаптацію, диверсифікацію, диференціацію, інтеграцію, інновацію та концентрацію. **Наукова новизна.** Набуло подальшого розвитку термінологічне визначення конкурентоспроможності пасажирських залізничних перевезень – це перевезення, що мають особливі властивості (надійність, ритмічність, безпека руху, комфорт, відносно висока швидкість і низька собівартість перевезень та розвинутий спектр додаткових послуг), які відрізняють їх від інших видів перевезень і відповідають потребам та вимогам конкурентного ринку з урахуванням величини витрат на задоволення запитів пасажирів. Набуло подальшого розвитку термінологічне поняття «ринку транспортних послуг» – це умовне місце купівлі та продажу послуги на перевезення пасажирів, які відбуваються на теренах України та закордонних країн в умовах інтенсивної конкуренції з додержанням етичних та правових норм і правил. **Практична значимість.** Запропонована класифікація методів конкуренції, які можна використовувати для підвищення конкурентоспроможності пасажирських перевезень. Це дозволить визначити вагомість кожного з них та сконцентрувати зусилля на отриманні найбільшого ефекту від їх впровадження.

Ключові слова: ринок транспортних послуг; конкуренція; конкурентоспроможність пасажирських перевезень.

Вступ

Останнім часом Публічне акціонерне товариство «Українська залізниця» (ПАТ «УЗ») впроваджує деякі заходи (у межах фінансових можливостей) з метою підвищення конкурентоспроможності пасажирських перевезень за рахунок оновлення вокзалів, введення прискороного та швидкісного руху, закупівлі рухомого складу нового покоління вітчизняного та закордонного виробництва, підвищення комфортності поїздів та якості наданих послуг. Але цих заходів ще замало для відвоювання у автомобільного та авіаційного транспорту втраченої частини перевезень на ринку транспортних пасажирських послуг. Оптимальне вирішення цієї проблеми не можливе без детального аналізу ринку пасажирських перевезень залізничного транспорту та встановлення пріоритетного розвитку на окремих його сегментах.

Мета

Для підвищення конкурентоспроможності залізничних пасажирських перевезень необхідно дослідити та проаналізувати фактори, які безпосередньо впливають на конкурентну боротьбу на ринку транспортних послуг, розробити методи конкуренції, які можна рекомендувати пасажирському департаменту для підвищення ефективності його діяльності

Методики

Для проведення досліджень в роботі використовувалися методи конкуренції – для побудови теоретико-методичного підходу до визначення конкурентоспроможності різних видів пасажирських перевезень; метод математичної статистики – для обробки статистичних даних роботи залізничного транспорту; метод мате-

матичного аналізу, статистичного групування та порівняння – для визначення закономірностей роботи залізничного транспорту; методи прийняття рішень та системний підхід – для вибору напрямку досліджень стосовно управління конкурентоспроможністю пасажирських перевезень на ринку транспортних послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій за вказаною проблемою

Окремі завдання цієї проблеми в різні періоди вирішували радянські та українські вчені А. П. Абрамов, І. В. Белов, В. Г. Галабурда, В. М. Гурнак, М. Н. Біленький, О. В. Дмитренко, М. У. Дмитрієв, Ф. П. Кочнев, М. В. Правдін, Н. Г. Сміхова, В. Л. Дикань, Ю. Ф. Кулаєв, М. В. Макаренко, Є. М. Сич, Ю. М. Цветов, А. М. Новикова, О. Г. Дейнека, І. М. Аксьонов [1], Ю. С. Бараш [2, 3, 4,], Ю. Є. Пашенко, В. В. Чорний, О. М. Гненний [6], О. М. Гудков, Є. І. Балака, Л. М. Лобойко, О. М. Рудакова, Я. М. Панчишина, О. О. Коковіхіна, та ін.

В останні роки ці проблеми аналізувалися в наукових працях Д. Козаченка, В. Гудкової, К. Розумової [1], Н. Божок [5], Т. Чаркіної [3, 12], О. Матусевича [2], А. Момот [3], Х. Кравченко, Т. Савіцької та ін. Але ці роботи не мали комплексного характеру й присвячувалися окремим проблемам пасажирських залізничних перевезень.

Виділення невирішених частин загальної проблеми, яким присвячується стаття

Поза увагою залишилися питання аналізу існуючого ринку пасажирських послуг, методів конкуренції, які можуть вплинути на ефективність перевезень, характеристики ринку залізничних послуг з перевезень пасажирів.

Результати

За визначенням, наведеним у економічній енциклопедії [9, т. 1, с. 813]: «конкурентоспроможність – це споживчі властивості товару (послуги), які відрізняють його від товару-конкурента за ступенем їх відповідності конкурентним потребам, вимогам конкурентного ринку з урахуванням витрат на їх задоволення». В Україні існує ринок транспортних послуг, у тому числі послуг з перевезення пасажирів. На ньому відбувається внутрішньогалузева конку-

ренція на перевезення пасажирів залізничним, автомобільним, авіаційним, річковим, морським та міським транспортом. Така конкуренція характеризується боротьбою за збільшення обсягів перевезень за рахунок зменшення витрат та поліпшення якості наданих послуг.

Практично всі види транспорту провели реформування відповідно до умов сучасного ринку. Лише залізничний транспорт залишається монополією, яка без підтримки уряду з кожним роком погіршує показники своєї діяльності. Така модель ринку транспортних послуг, на якій одночасно працюють різні види транспорту з різними принципами організації ринку, називається недосконалою конкуренцією [9, т. 1, с. 821].

З огляду на сказане вище, можна запропонувати таке термінологічне визначення конкурентоспроможності пасажирських залізничних перевезень – це перевезення, що мають особливі властивості (надійність, ритмічність, безпека руху, комфорт, відносно висока швидкість і низька собівартість перевезень та розвинутий спектр додаткових послуг), які відрізняють їх від інших видів перевезень і відповідають потребам та вимогам конкурентного ринку з урахуванням величини витрат на задоволення запитів пасажирів.

Якщо порівняти нове термінологічне поняття конкурентоспроможності пасажирських залізничних перевезень з існуючими властивостями пасажирських перевезень, то можна зробити висновок, що останні не відповідають еталонним значенням за деякими показниками. Наприклад, комфортність, швидкість руху та спектр додаткових послуг ідуть в розріз з європейськими стандартами. Для підвищення конкурентоспроможності пасажирських перевезень необхідно розробити методи конкуренції, які за [11, с. 35] можуть базуватися на основі (рис. 1):

1. Критерію підвищення якості послуг (нецінова).
2. Критерію підвищення якості сервісу споживачів послуг.
3. Зниження ціни послуги (цінова).
4. Зниження експлуатаційних витрат.
5. Використання динамічних факторів, які характеризують якість процесу управління (швидкість, ритмічність, безпечність, надійність, адаптивність та ін.).
6. Використання кількох або усіх попередніх методів конкуренції.

До першого методу конкуренції можна віднести підвищення комфортності пасажирських перевезень за рахунок впровадження вагонів нового покоління з вакуумними туалетами, си-

стемами кондиціювання повітря, телевізорами, додатковими панелями управління послугами, оптимальними розмірами купе та ін.

Рис. 1. Методи конкуренції, які можна використовувати для підвищення конкурентоспроможності пасажирських перевезень. Джерело: [11, с. 35] з доробкою автора

До другого методу конкуренції слід віднести систему додаткових послуг, що надаються пасажиром на вокзалах та поїздах. Зараз їх існує близько 110, але цей спектр можна розширити за рахунок впровадження удосконаленого продажу квитків через Інтернет, продажу обідів за типом авіаційних та ін.

До третього методу конкуренції можна віднести зниження цін на вартість квитків у періоди зниження інтенсивності перевезень протягом року або тижня, зниження вартості квитка на верхню полицю та за попередній продаж.

До четвертого методу конкуренції слід віднести зниження експлуатаційних витрат на перевезення пасажирів за рахунок удосконалення організації руху поїздів, наприклад, за допомогою кільцювання пасажирських поїздів одночасно на кілька напрямків за різними схемами; впровадження денних поїздів; скорочення термінів простою рухомого складу в пункті обороту та в очікуванні відправлення поїздів за графіком на станціях їх формування та ін.

До п'ятого методу конкуренції належить впровадження в Україні швидкісного руху пасажирських поїздів зі швидкостями 160–200 км/год та терміном поїздки до 6 годин, що дозволить перехопити частку авіаційних та

автомобільних перевезень (у той же час для підвищення комфорту в нічних поїздах термін поїздки в них буде збільшено до європейських норм – 10 годин), а також зміна управління пасажирським господарством за вертикально-інтегрованою формою. Для цього Укрзалізниця проводить реформування всіх господарств.

Далі доцільно також дослідити фактори, які безпосередньо впливають на конкурентну боротьбу на ринку транспортних послуг за Фатхутдіновим [11, с. 36-37]:

1. Розмір ринку транспортних послуг. Чим він більший, тим більше загострюється конкурентна боротьба між видами пасажирського транспорту. Зараз залізничний транспорт відповідно до Директив ЄС [7] та умов сталого розвитку суспільства мусить відібрати у автомобільного транспорту назад свою частку.

2. Швидкі темпи зростання ринку транспортних послуг загострюють боротьбу та полегшують проникнення пасажирських перевезень на цей ринок. Це відбувається в основному за рахунок впровадження швидкісного руху, використання комфортабельних вагонів нового покоління, підвищення мобільності населення та сталого розвитку суспільства.

3. Ліквідація надлишкових потужностей та непрофільних активів пасажирського господарства призводить до зниження цін на перевезення пасажирів та підвищення попиту на залізничні перевезення.

4. Впровадження гнучких цін та тарифів на пасажирські перевезення залізничним транспортом у періоди спаду обсягів перевезень та сезонних і тижневих коливань значно підвищують його конкурентоспроможність.

5. Підвищення стандартів якості наданих послуг, безпеки руху, покращення конструкції вагонів підвищує імідж залізничних пасажирських перевезень і збільшує обсяги пасажирообороту.

6. Вимоги до розміру обсягів капітальних вкладень та умов повернення кредитів і ризику, які пов'язані з інвестуванням у розвиток галузі, дуже впливають на рівень конкурентної боротьби та швидкість проникнення на ринок.

7. Економія на масштабах пасажирських залізничних перевезень за рахунок введення нових поїздів.

8. Швидке оновлення рухомого складу та впровадження нових видів пасажирських перевезень.

Для подальших досліджень слід визначити поняття «ринок транспортних послуг». Враховуючи формулювання [8, т. 3, с. 247] та [11, с. 37], можна запропонувати таке термінологічне поняття: ринок пасажирських транспортних послуг – це умовне місце купівлі та продажу послуги на перевезення пасажирів, які відбуваються на теренах України та закордонних країн в умовах інтенсивної конкуренції з додержанням етичних та правових норм і правил.

За територіальним принципом в Україні можна виділити такі ринки:

- 1) міських перевезень;
- 2) приміських перевезень;
- 3) регіональних перевезень;
- 4) перевезень у дальньому сполученні;
- 5) перевезень у міжнародному сполученні.

Кожний з перерахованих вище ринків має своїх учасників.

На міському ринку можуть конкурувати між собою міський, залізничний, автомобільний та річковий транспорт. На приміському ринку конкуренти майже ті самі, але замість міського його учасниками є авіаційний та морський транспорт, які мають дуже малі обсяги перевезень. На регіональному ринку між собою конкуру-

ють усі існуючі види транспорту, окрім міського. На ринку перевезень пасажирів у дальньому сполученні ті самі конкуренти, що і на регіональному, але обсяги перевезень річковим транспортом значно скорочуються, а морський транспорт конкурує з іншими учасниками ринку лише між містами, які розташовані в зоні Чорного моря.

На ринку перевезень пасажирів у міжнародному сполученні на суходолі між собою конкурують залізничний з авіаційним та автомобільним транспортом, а на акваторії морів та океанів – лише морський з авіаційним транспортом. Європа останнім часом впроваджує обмеження на перевезення пасажирів у автобусах територією транзитних країн, оскільки автомобільний транспорт не є екологічним. Значний інтерес становить можливість появи на ринку залізничних пасажирських перевезень різних форм його організації (табл. 1).

З табл. 1 випливає, що радикальна перебудова ринку залізничних пасажирських послуг в Україні дуже проблематична, оскільки це потребує часткового погашення Урядом збитковості соціально спрямованих перевезень та закупівлі приватними компаніями-операторами дуже дорогого рухомого складу. У Росії, наприклад, існує лише малий відсоток приватних компаній-операторів пасажирських залізничних перевезень.

При формулюванні стратегії поведінки продавця послуг залізничних перевезень (Укрзалізниця) на сучасному ринку залежно від сили конкуренції в транспортній галузі важливими є такі поняття [11, с. 47–48]:

- адаптація – це пристосування системи або її окремих компонентів до нових умов. Для залізничного транспорту такою адаптацією є реформування залізничної галузі з організацією нової моделі управління;

- диверсифікація – це розширення асортименту послуг та зміна їх виду, освоєння нових видів перевезень з метою більш ефективного використання своїх конкурентних переваг. Таку диверсифікацію на Укрзалізниці можна провести за рахунок впровадження нових видів перевезень – міських (вагон-трамвай), швидкісних (денні поїзди) та високошвидкісних (ізолювані перевезення спеціальними поїздами із середніми швидкостями 300 км/год та більше);

- диференціація – розподіл системи (технічної, соціально-економічної, виробничої) або

процесу на більш дрібні або самостійні компоненти з метою ефективнішого використання економічних законів, законів організації, наукових підходів та принципів управління. Для залізничної галузі це впровадження вертикально-інтегрованої структури управління з розділенням на окремі види перевезень та виробництв (вантажні, пасажирські, приміські перевезення та утворення окремої компанії інфраструктури);

▪ інтеграція – поглиблення, посилення взаємодії, взаємозв'язку та співробітництва суб'єктів господарювання або управління з метою повнішого використання кожним суб'єктом своїх ексклюзивних можливостей та конкурентних переваг на благо усіх суб'єктів та отримання загального ефекту. Для залізничного транспорту це організація управлінських вантажних компаній з об'єднанням функцій комерційного та вагоноремонтного Головного управління та ін.;

Таблиця 1

Характеристики ринку залізничних послуг з перевезень пасажирів. Джерело: Розробка автора

Параметри ринку	Форми ринків			
	Досконала або чиста конкуренція	Монопольстична конкуренція	Олігополія	Монополь
Кількість організацій, що надають послуги	Багато (поява на ринку не можлива)	Багато, але кожний з них має суттєві відмінності (поява на ринку проблематична)	Мало (найбільш можлива структура ринку)	Один (найбільш можлива структура ринку до закінчення реформи Укрзалізниці)
Кількість покупців транспортних послуг	Багато	Багато	Багато	Багато
Сила конкуренції	Дуже сильна	Сильна	Слабка	Відсутня
Частка на ринку транспортних послуг	Мала	Мала	Велика	Увесь ринок
Доступ до ринку	Відкрито	Обмежений	Обмежений	Блоковано
Обсяг продажу послуг	Дуже малий	Малий. Визначається конкурентною спроможністю та змовою учасників ринку	Визначається конкурентною спроможністю та змовою учасників ринку	Визначається попитом на даний вид перевезень
Політика ціноутворення	На основі закону попиту та пропозиції	На основі попиту та конкурентоспроможності	Визначається попитом на перевезення та змовою учасників ринку	Визначається монополістом з урахуванням попиту на перевезення
Якість послуг	Дуже висока	Дуже висока	Висока	Визначається ситуацією на ринку

▪ інновація – це впровадження або використання новачок у будь-якій сфері діяльності (патенти, ліцензії, ноу-хау, нові моделі, методи, програми та ін.) з метою реалізації ексклюзив-

них переваг та отримання будь-якого ефекту. Для залізничного транспорту це більш активне впровадження кільцювання пасажирських поїздів, швидкісних денних поїздів, організація

приміських перевезень із заходом спеціального рухомого складу у великі міста та ін.;

концентрація – це зосередження діяльності на вузькому напрямку, який має довгострокові конкурентні переваги. Наприклад, збільшення швидкості руху пасажирських та приміських поїздів підвищеного комфорту та ін.

Враховуючи сказане вище, можна зробити висновок, що в пасажирських перевезеннях в Україні мусять використовуватися всі перераховані стратегії поведінки з метою підвищення конкурентоспроможності на ринку пасажирських транспортних послуг.

Наукова новизна

Набуло подальшого розвитку термінологічне визначення конкурентоспроможності пасажирських залізничних перевезень – це перевезення, що мають особливі властивості (надійність, ритмічність, безпека руху, комфорт, відносно висока швидкість і низька собівартість перевезень та розвинутий спектр додаткових послуг), які відрізняють їх від інших видів перевезень і відповідають потребам та вимогам конкурентного ринку з урахуванням величини витрат на задоволення запитів пасажирів.

Набуло подальшого розвитку термінологічне поняття «ринку транспортних послуг» – це умовне місце купівлі та продажу послуги на перевезення пасажирів, які відбуваються на територіях України та закордонних країн в умовах інтенсивної конкуренції з додержанням етичних та правових норм і правил.

Практична значимість

Запропонована класифікація методів конкуренції, які можна використовувати для підвищення конкурентоспроможності пасажирських перевезень. Це дозволить визначити вагомість кожного з них та сконцентрувати зусилля на отриманні найбільшого ефекту від їх впровадження.

Висновки

У роботі запропоновані удосконалені термінологічні поняття «конкурентоспроможності пасажирських залізничних перевезень» та «ринку транспортних послуг».

Розроблена класифікація методів конкуренції, які можна використовувати для підвищення

конкурентоспроможності пасажирських перевезень.

Проаналізована характеристика ринку залізничних послуг з перевезень пасажирів.

Запропоновано для підвищення конкурентоспроможності пасажирських перевезень на сучасному транспортному ринку використовувати одночасно такі стратегії поведінки продавця послуг: адаптацію, диверсифікацію, диференціацію, інтеграцію інновацію та концентрацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аксьонов І. М. Нові підходи щодо оцінювання ефективного функціонування пасажирських перевезеньв далекому сполученні / І. М. Аксьонов, К. М. Разумова // Зб. наук. праць Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна «Проблеми економіки транспорту». – 2015. – Вип. 10. – С. 40-44.
2. Бараш Ю. С. Аналіз ефективності курсування окремого денного швидкісного поїзда / Ю. С. Бараш, О. О. Матесевич // Зб. наук. праць Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна «Проблеми економіки транспорту». – 2015. – Вип. 9. – С. 13-18.
3. Бараш Ю. С. Економічна ефективність курсування високошвидкісних поїздів в Україні / Ю. С. Бараш, Т. В. Полішко, А. В. Момот // Зб. наук. праць Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна «Проблеми економіки транспорту». – 2014. – Вип. 7. – С. 7-11.
4. Бараш Ю. С. Управління конкурентоспроможністю залізничних пасажирських перевезень : монографія / Ю. С. Бараш, Т. Ю. Чаркіна ; Дніпропетр. нац. ун-т. залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. – Дніпропетровськ : Акцент ПП, 2015. – 184 с.
5. Божок Н. О. Дослідження сучасного стану парку пасажирських вагонів / Н. О. Божок, Ю. В. Булгакова, А. Л. Пуларія // Зб. наук. праць Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна «Проблеми економіки транспорту». – 2014. – Вип. 8. – С. 88-94.
6. Гненний О. М. Проблеми оновлення тягового рухомого складу та оцінка ефективності інвестиційних проектів у локомотивному господарстві / О. М. Гненний, А. В. Вишнякова // Зб. наук. праць Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна «Проблеми економіки транспорту». – 2015. – Вип. 9. – С. 105-112.
7. Директива 91/440 ЕЭС Совета от 29 июля 1991 года, касающаяся развития железных дорог общества // Official № L 237. – 1991. – С. 25-28.
8. Економічна енциклопедія: у 3 т. / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – Київ : Ви-

- давничий центр «Академія», 2002. – Т.3. – 952 с.
9. Економічна енциклопедія: у 3 т. / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – Київ : Видавничий центр «Академія», 2000. – Т.1. – 864 с.
  10. Мельник Т. С. Розвиток інтерактивного маркетингу як основа удосконалення процесу надання транспортних послуг / Т. С. Мельник, О. В. Христофор // Зб. наук. праць Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. «Проблеми економіки транспорту». – 2015. – Вип. 10. – С. 77-86.
  11. Фатхутдинов Р. А. Управление конкурентоспособностью организации : учеб. пособ. / Р. А. Фатхутдинов. – Москва : Изд-во Эксмо, 2004. – 544 с.
  12. Чаркіна Т. Ю. Удосконалення класифікації пасажирських поїздів в Україні / Т. Ю. Чаркіна // Зб. наук. праць Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. «Проблеми економіки транспорту». – 2014. – Вип. 7. – С. 7-11.

Т. Ю. ЧАРКИНА*

*Каф. «Економіка и менеджмент», Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта имени академика В. Лазаряна, ул. Лазаряна, 2, Днепропетровск, Украина, 49010, тел. +38(056) 373-15-80, эл. почта charkina@i.ua

АНАЛИЗ РЫНКА ПАССАЖИРСКИХ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНЫХ ПЕРЕВОЗОК

Цель. Для повышения конкурентоспособности железнодорожных пассажирских перевозок необходимо исследовать и проанализировать факторы, которые непосредственно влияют на конкурентную борьбу на рынке транспортных услуг, определить методы конкуренции, которые можно рекомендовать пассажирскому департаменту для повышения эффективности его деятельности. **Методика.** Для проведения исследований в работе были использованы методы: конкуренции, математической статистики, математического анализа, статистических группировок, принятие решений и системный подход. **Результаты.** Для повышения конкурентоспособности пассажирских перевозок на современном транспортном рынке ПАТ «УЗ» в зависимости от силы конкуренции в транспортной отрасли должны использовать одновременно такие стратегии поведения продавца услуг: адаптацию, диверсификацию, дифференциацию, интеграцию, инновацию и концентрацию. **Научная новизна.** Приобрело дальнейшее развитие терминологическое определение конкурентоспособности пассажирских железнодорожных перевозок – это перевозки, которые имеют особые свойства (надежность, ритмичность, безопасность движения, комфорт, относительно большая скорость и низкая себестоимость перевозок, и развитый спектр дополнительных услуг), которые отличают их от других видов перевозок и отвечают потребностям и требованиям конкурентного рынка, с учетом величины расходов на удовлетворение запросов пассажиров. Поучило дальнейшее развитие терминологическое понятие «рынок транспортных услуг» – это условное место купли и продажи услуг на перевозку пассажиров, которые предоставляют на территории Украины и зарубежных стран в условиях интенсивной конкуренции с соблюдением этических и правовых норм и правил.

Ключевые слова: рынок транспортных услуг; конкуренция; конкурентоспособность пассажирских перевозок.

T. CHARKINA *

* Dep. "Economics and Management", Dnipropetrovsk National University of Railway Transport named after Academician V. Lazaryan, Str. Lazaryan, 2, Dnipropetrovsk, Ukraine, 49010, tel. +38 (056) 373-15-80, e-mail charkina@i.ua

ANALYSIS OF RAIL PASSENGERS CONVEYANCE MARKET

Purpose. This paper analyses factors that directly influence competition in the rail passengers conveyance market, and studies competition and efficiency improvement methods which could be recommended to the passenger department. **Methodology.** The methods used in the study include: competition, mathematical statistics, mathematical analysis, statistical clustering, decision-making and systematic approach. **Results.** The author studied ways to increase the competitiveness of rail passengers conveyance in modern transport market, that could be used in combination with various behavior strategies of service providers and competition in the transport sector of PJSC "D & C". Such strategies include: adaptation, diversification, differentiation, integration, innovation and concentration. **Originality.** The article further developed the definition of the term competitiveness of rail passengers conveyance, defined as transport with special properties. The latter include reliability, timing, traffic safety, comfort, relatively high speed, low cost of transportation and developed range of additional services that distinguish them from other types of transport services, and meet needs and requirements of the competitive market. The author further developed the concept of "transport services market" - a nominal place for buying and selling services for passenger that takes place in Ukraine and foreign countries under conditions of intense competition in compliance with ethical and legal rules and regulations. **Practical implications.** The developed by the author classification of competition methods can be used to enhance the competitiveness of passengers conveyance. Moreover, it will make it possible to determine the significance of each of the methods, and concentrate on getting the greatest effect on their implementation.

Keywords: market of transport services; competition; competitiveness of passengers conveyance.

Надійшла до редколегії 25.03.2016.

Стаття рекомендована до друку д-ром екон. наук, проф. Гненним О. М. та д-ром екон. наук, проф. Диканем В. Л.